

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декана факультету
управління фінансами та бізнесу
доц. А. В. Стацишин

(підпис)
“ ” _____ 2021р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА

галузь знань: **07 Управління та адміністрування**

спеціальність: **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

освітня програма: **Фінанси, митна та податкова справа**

освітній ступінь: **магістр**
форма навчання: **денна/зачна**

ЛЬВІВ 2021

Програма з навчальної дисципліни «Фінансова безпека»
для студентів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування»,
спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа»
освітнього ступеня: магістр – 10 с.

Розробник:

Ситник Н.С., професор кафедри державних та місцевих фінансів, д.е.н.

Смолінська С.Д., доцент кафедри державних та місцевих фінансів, к.е.н.

Програма розглянута

на засіданні кафедри фінансового менеджменту

Протокол від 30 грудня 2020 р. № 5/1

Завідувача кафедри
фінансового менеджменту

проф. Ситник Н.С.

Затверджено Вченою радою факультету

Протокол № 6 від "12" січня 2021 року

ЗМІНИ до програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри (перезатвердження програми навчальної дисципліни)	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри
2020/2021	Відповідно до наказу ректора №0-5 від 01.02.2021р. навчання у другому семестрі 2020/2021 року лекції з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» проводяться в онлайн режимі з використанням технологій дистанційного навчання – хмарного середовища Office 365. Практичні/семінарські проводяться в очному форматі.	№7 від 04.02.2021р.	

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фінансова безпека є важливою складовою будь-якої системи чи то держави та суспільства, чи то окремо взятої родини. Дисципліні «Фінансова безпека» належить важливе місце у підготовці сучасних висококваліфікованих фахівців освітньо-професійної програми вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», оскільки в сучасних умовах посилення фінансової глобалізації, послаблення державного контролю за розвитком грошово-кредитних відносин, лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків, підвищення ролі валютних відносин і посилення впливу валютної сфери на процеси, що протікають в реальному секторі економіки, зростання міжнародної мобільності капіталу, актуалізуються процеси, що загрожують стабільному функціонуванню національної економіки, що, у свою чергу, вимагає від сучасних спеціалістів високого рівня професійних знань у сфері гарантування економічної і фінансової безпеки з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави. Тому, необхідною умовою є формування у майбутніх фахівців системи знань з питань забезпечення фінансової безпеки держави як складової економічної та національної безпеки, а також її функціональних елементів.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Фінансова безпека» є сукупність форм та методів виявлення та попередження загроз фінансовій діяльності фінансових установ країни, формування системи їх фінансової безпеки, моніторингу та оцінки її стану, заходів підтримання фінансової безпеки на рівні, що забезпечує фінансову стійкість та незалежність фінансових установ у процесі їх діяльності та України в цілому.

Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Фінансова безпека» є формування системи знань з питань забезпечення фінансової безпеки держави як складової економічної та національної безпеки, а також тих її функціональних елементів, які безпосередньо впливають на рівень розвитку економічної системи держави в умовах глобальних трансформацій.

Основні завдання

Завдання вивчення дисципліни «Фінансова безпека» полягають у:

- з'ясуванні концептуальних засад теорії економічної безпеки;
- вивчення теоретичних, організаційно-правових та практичних засад фінансової безпеки;
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків, джерел та механізму виникнення загроз фінансовій безпеці;
- відстеження та попередження існуючих та потенційних загроз фінансовій безпеці;

- розкриття методики та механізму розрахунку основних індикаторів, що забезпечують моніторинг поточного стану фінансової безпеки;
- розгляд методики оцінки фінансової безпеки держави з визначенням інтегрального показника, що формується на основі відповідних критеріїв та індикаторів;
- визначення напрямів мінімізації загроз фінансовій безпеці з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалаврів

після вивчення ["Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Фінанси", "Гроші і кредит", "Економічна безпека", "Фінансовий менеджмент", "Бюджетний менеджмент", "Податковий менеджмент"].

Вимоги до знань і умінь

а) знати

- теоретичні основи суті фінансової безпеки;
- фінансові правопорушення і форми відповідальності;
- зміст фінансової безпеки на національному рівні та рівні галузевої і регіональної безпеки;
- складові особистої фінансової безпеки;
- принципи організації і функціонування служб фінансової безпеки;

б) уміти

- застосовувати знання для розв'язання типових і нетипових завдань з захисту від фінансової небезпеки;
- виявляти загрози і небезпеки фінансової діяльності держави;
- визначати критерії та показники фінансової безпеки;
- передбачати розвиток чинників - носіїв фінансової небезпеки;
- застосувати отримані знання щодо захисту фінансових інтересів правовими засобами.

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь:

Назва рівня сформованості вміння	Зміст критерію рівня сформованості вміння
1. Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені програмою
2. Алгоритмічний	Вміння використовувати знання в практичній діяльності
3. Творчий	Здійснювати евристичний пошук для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Програма складена на **3 кредити ECTS**.

Форми контролю: поточний контроль, екзамен.

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни						
Шифр та назва галузі знань – 07 Управління та адміністрування Освітній ступінь “магістр” 1 курс			Фінансова безпека – нормативна навчальна дисципліна Курс: 1, Семестр: 2			
Шифр та назва спеціальності	Кількість кредитів	Кількість годин за ОПШ	Кількість аудиторних годин	Лекції	СЗ/ПР	СРС/ІРС
	ECTS					
072 Фінанси, банківська справа та страхування	3	90	32	16	16	20/38
	Кількість тижневих годин		Кількість змістових модулів	Кількість залікових модулів		Вид контролю
	2 2		8	-		екзамен
Методи навчання	Лекційні, семінарські та практичні заняття					

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
Тема 1.	Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.
Тема 2.	Бюджетна безпека держави.
Тема 3.	Податкова безпека як складова фінансової безпеки країни
Тема 4.	Фінансова безпека складових фінансового ринку та ринку фінансових послуг.
Тема 5.	Фінансова безпека підприємства.
Тема 6.	Фінансова розвідка.
Тема 7.	Основи управління фінансовою безпекою підприємства.
Тема 8.	Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Предмет і завдання вивчення навчальної дисципліни «Фінансова безпека». Зв'язок з іншими дисциплінами. Структура навчальної дисципліни. Організація навчання. Використання у навчальному процесі підручників, навчальних посібників, законодавчого та інструктивного матеріалу.

Тема 1

Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Сутність економічної безпеки та її підсистеми. Історія виникнення науки про фінансову безпеку як основну складову економічної безпеки держави. Зміст поняття, структура та класифікація, завдання дисципліни «Фінансова безпека» та її соціально-економічне значення. Фінансова безпека як основа економічної безпеки підприємства. Об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки держави.

Взаємозалежність фінансової безпеки держави і підприємства. Загрози, їх джерела та параметри ФБД (збитки, ризики). Рівень ФБД. Часові і просторові координати дії загроз та небезпек, наявні (короткострокові) та потенційні (довгострокові) загрози. Тіньова економіка як системна загроза ФБД. Структура тіньової економіки. Оцінка рівня фінансової безпеки держави. Нормативно-правове та інформаційно-методичне забезпечення фінансової безпеки держави.

Тема 2

Бюджетна безпека держави

Теоретична суть бюджетної безпеки. Сутність, значення та місце бюджетної безпеки в системі фінансової безпеки держави. Індикатори та загрози бюджетній безпеці. Оцінювання бюджетної безпеки держави.

Критерії ефективності бюджетної політики. Бюджетна стратегія та бюджетні цілі. Внутрішні та зовнішні загрози бюджетній безпеці держави. Інструменти та важелі бюджетної політики. Оцінка стану бюджетної безпеки України. Бюджетні правопорушення як форма небезпеки у сфері економічних повноважень та управління та правові форми відповідальності за їх скоєння. Роль правоохоронних органів України у боротьбі з бюджетними злочинами та забезпеченні бюджетної безпеки держави.

Тема 3

Податкова безпека як складова фінансової безпеки країни

Теоретична суть податкової безпеки. Податкова безпека: її сутність, значення та рівні. Податковий ризик: сутність, види та методи його визначення. Вплив тіньової економіки на податкову безпеку країни: макро- та мікроекономічний рівень.

Поняття податкового навантаження (тиску). Критерії ефективності податкової політики. Стратегічні цілі реформування оподаткування. Індикатори податкової безпеки. Інструменти та важелі податкової політики. Оцінка стану податкової безпеки України. Приховування доходів від оподаткування, несвоєчасна і неповна їх сплата як форма небезпеки у сфері економічних повноважень і управління та правові форми відповідальності за їх скоєння. Роль правоохоронних органів України у боротьбі з податковими злочинами та забезпеченні податкової безпеки держави.

Тема 4

Фінансова безпека складових фінансового ринку та ринку фінансових послуг

Фінансова безпека грошово-кредитного ринку. Фінансова безпека валютного ринку. Основні поняття фінансової безпеки фондового ринку держави. Індикатори фінансової безпеки фондового ринку (капіталізація цінних паперів, їх структуру та рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів і держави загалом. Оцінка безпеки фондового ринку (безпека ринку державних цінних паперів і ринку корпоративних цінних паперів, а також решти його сегментів: ринків акцій, облігацій, векселів, казначейських зобов'язань, ощадних сертифікатів, біржового та позабіржового ринків).

Основні поняття фінансової безпеки страхового ринку держави. Місце, функції та роль страхового ринку в економічному розвитку держави і території.

Індикатори безпеки страхового ринку (забезпеченість страхових компаній фінансовими ресурсами для відшкодування обумовлених у договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування. Вплив на фінансову безпеку ринку страхових послуг об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх чинників.

Тема 5

Фінансова безпека підприємства

Характеристика елементів структури фінансової безпеки підприємства. Фінансові ризики як деструктивні чинники впливу на фінансову безпеку підприємства. Система фінансових інтересів підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки. Характеристика елементів структури механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Методичне забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства.

Тема 6

Фінансова розвідка

Місце і роль фінансової розвідки в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Принципи фінансової розвідки. Організація та ефективність фінансової розвідки. Джерела інформації фінансової розвідки та методи її збору

Тема 7

Основи управління фінансовою безпекою підприємства

Завдання, об'єкти та методи управління управління фінансовою безпекою підприємства. Розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. Бенчмаркінг як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства. Сутність і принципи антикризового управління фінансовою безпекою підприємства. Організаційне забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Тема 8

Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини

Соціальна політика та її вплив на економічну і фінансову безпеку держави. Соціальні критерії та індикатори оцінки фінансової безпеки людини. Загрози фінансовій безпеці людини: соціально- економічні наслідки для суспільства. Стратегія соціально-економічного розвитку і фінансова безпека людини у контексті зміцнення економічної безпеки держави

Соціальна безпека населення та її основні складові. Державні пріоритети у сфері соціальної безпеки.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4.1. Основна література:

1. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
2. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003 р. № 964 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
4. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_giper_new.pdf.
5. Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємств / О.Ю. Амосов // Экономика и управление. – 2012. - № 1 – С. 8-13.
6. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів : Видавництво, 2012. – 386 с.
7. Васильчак С. В. Управління фінансовою безпекою підприємства / С. В. Васильчак, Н. В. Процикевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.18. – С. 151-153.

Додаткова

1. Д'яконова І. І. Ресурсно-функціональний підхід у дослідженні фінансової безпеки підприємства та корпоративного управління / І. І. Д'яконова, Ю. М. Петренко // Бізнес ін- форм. – 2013. – № 2. – С. 188-193.
2. Загорельська Т.Ю. До проблеми формування системи управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т.Ю. Загорельська // Вісник ДНУ. – Сер. В: Економіка і право, Вип.2. – 2013. – С. 243-247.
3. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів : [б. в.], 2011. – 380 с.
4. Нусінова О. В. Оцінка фінансової безпеки підприємств: монографія / О. В. Нусінова. – Кривий Ріг : Діоніс, 2011. – 189 с.
5. Основи формування економічної безпеки України: колективна монографія / за заг. ред. І. П. Мойсеєнко. – Львів : СПОЛОМ, 2011. – 208 с.
6. Теоретико-методичні та прикладні засади забезпечення фінансово-економічної безпеки: монографія / за ред. д.е.н., проф. А. В. Череп. – Запоріжжя : ЗНУ, 2013. – 311 с.
7. Фінансова безпека будівельних підприємств: монографія / Ю. М. Воробйов, О. І. Воробйова, О. Г. Блажевич ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь : АРІАЛ, 2013. – 179 с.

8. Формування фінансової безпеки підприємства: монографія / О. В. Родіонов [та ін.] ; Луган. нац. аграр. ун-т. – Луганськ : Ноулідж, 2011. – 247 с.

Ресурси: мережі Інтернет

1. Багровецька І. В. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Багровецька. – Режим доступу : <http://www.nbuiv.gov.ua/>.
2. Закон України «Про господарські товариства»: від 19.01.91 р. № 42/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 року № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.rada.gov.ua>.
4. ЛігаБизнесИнформ. – Режим доступу : www.liga.net. С. 235 – 238. – Режим доступу : <http://www.nbuiv.gov.ua>.
5. Партин Г. О. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємств [Електронний ресурс] / Г. О. Партин, О. Я. Митрухіна
6. Підхомний О. М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Підхомний, Н. О. Микитюк, І. П. Вознюк. – Режим доступу : <http://www.nbuiv.gov.ua>.
7. Право. Украина. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html/.
8. Сервер Верховной Ради Украины. – Режим доступу : portal.rada.gov.ua.
9. Статистична інформація // Сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. Ткачук Т. Характерні особливості конкурентної розвідки та промислового шпигунства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.personal.in.ua/article.php?id=451>.